

ТЫЛЭЙ БОЕЦУУД! ФРОНТТОЁО ЗЭРГЭШЭГТҮ!

Бүхч ороонуудай пролетаринар, нэгэдэгтэй!

БҮРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Обкомой,
БМАССР-эй Верховно Советай
ба ВКП(б)-гэй Улам-Удын
Горкомой орган

Августын

28

1942 он

ПЯТНИЦА

№ 204 (4016)

СЭН 15 МҮНГЭН

Эрэлхэг добтолгодо орожо эрлиг дайсаниие
бута хяа сохижо байгаа Баруун ба Калинин-
ска фронтнуудай шэн габьяата сэрэгүүдтэ ал-
дар ба соло!
Баатар боецүүдэйнай илалтанууд таря-
хуряалгын фронт дээрэхи манай амжалтанууд-
та шэнэ хүсэ оруулаг лэ!

ОВОЩЬ ХУРЯАЛГА БА БЭЛЭДХЭЛГЫЕ ЭРХИМ ҮНЭНЭР ҮНГЭРГЭХЭ

(„Правдын“ түрүү бэшгээ)

Овощь ба картэабхые хуряага эхнээ хаба саг дүтээе. Кольцо ба совхозууд овощь ба картаабхые нилээдгүй ихэ таймай дээрэ тариван байгаа. Предприя- тилуудай хамтаарин ажалын таряалан дээрэ, мүн хүдэлмэршлэл ба абакаашадай хамтаараа ба аминдаа тариван ороодууда уриван хэвэн олон мянга гектар овощь ба картаабхые хуряага өһотэй байна. Мүнөө саг болзор соонь дэгээшье гээгээ хэнгүйгээр сүм хуряага абаха ба төрө элбэг баян ургасал хатагалжа шадха гөвөн зорилго гаржаа ер- нэн байна гэшээ.

Түрүү колхозуудай дүүршлэ дээршье мэлэгдэе, элбэг баян ур- писана туйлай өхэ хаялтайгаар, тэж охорон болзор соо хуряага абаад, гүрөөшье тушаала уялг- нуудаа сүм гүйсэдхэе абаад болбо хүдэлмэршлэн түсөө зохио- он дээршье болон. Энэ хүдэлмэ- рин түсөө болбо хүдэлмэршлэ хүсэ шадалаа, узаа ба транспор- таа сүм хараа дороо абаха тэн байшар зохиолго өһотэй байна. Ийм түсөө болбо колхоз ба бри- гадада тэн охорон болзор соо овощь ба картаабхыа хуряага абаха абадалдан тушаалаага байна.

Овощь ба картаабха хуряага болбо хүсөө-ажалын намарай халуун шанга хүдэлмэршлэнтэй өршөөлхө байшаниие мүн эх хараа дороо абаха хэрэгтэй. Тимэ тула хүдэлмэршлэ түсөө ай- лабтар гүрөөр хубарилан табиа өһотэй. Хүдэлмэршлэ хүсэ манай орон соо явааа гүрээ. Ган- сал тэвэниие хэрэгтэй дэмжэе соонь өсүүлжэ, хэрэгтэй саг соонь хэрэгтэй туйлай гог өхэ аха- ралаа хандуула өһотэй болон.

Городой хүн зон болбо хабар- рай тариалын үед, огородой үйе түдгэйн үед, м.н болбо байгаа таряахуряалгын үед колхоз ба совхозуудта айкалтар өхэ туша- ламжа үгүүлэн ба гүрээжэе байна. Овощь ба картаабха ху- ряалгын хаба саг соо городорин- ной үгүүлэ тушаалын үгүүлэ бүр өхэ ухашанартай болго байна. Городой хүн зон болбо хамтаарин ажалын илангаа эхэр тушаалса өһотэй байна. Зарим хамтаарин ажалуудта халаа хяананаа хэв шэнэн хү- сө абаха хэрэгтэй байнана мүнөө мэдэхтэй байдаг.

Овощь ба картаабха хуряага дүргэд байха хэрэг гээшэ хахад харгяаа хүрөөз ябалаг мүн. Хэрбөө тэдэ хэдэн миллион тоноо овощьнуудаа харуулажа ба ха- лагажа шаддаггүй наа шмар ашаг үрө гараха өһотэй байна даа! Урданж жэлүүдэй дүй дүршлэ дээршье мэдэхдэ зарим газар- нуудта „Найн овощьханшлци үгү байн дээршье хэвэн вуун ба хэдэ мянган тоноо овощь гү

тажа хэрэгтэй болоходог байгаа бэлэй. Овощь ба картаабха хуряалгые хожиуулаа огтошье болохгүй. Мүн овощь ба картаабхые зөөжэ ба илгэа ябалаа туйлай хан- галтайгаар гүйсэдхэе хэрэгтэй. Энэ хэрэгтэ хамаг бүхэ транспор- таа сүм хэрэгтэй гэжэ оролдоо айкалтар шулаа байна. Тухайнгаа гансал автотранспортта найлажа болохгүй. Шаддаг наа мори унаа, үзээд ба сарнуудые хэрэгтэйгэе овощь ба картаабхыа зөөжэ өһотэй байна. Гадна, убаг зам, мүн ябан төртгэ ба тачануудые хэрэгтэйгэе гажаржа огтошье болохгүй. Тимэ тула ябан төртгэ, тачка ба бусад хуряалгын зэр зэбсэгүүдэ эртөөшье бэлэхтэе айкалтар шу- лаа байна.

Овощь ба картаабха гээшэ нилээд- гүй өхэ ухашанартай юм. Овощь түсөө зүбөө хатаалаа шанарын огтошье муудалтай. Хатаалан овощье шэрхээ өхэ бэлэн боло- жоо үгүдэг. Хатаалан овощь гээшэ фронтдонай нилээдгүй өхэ ухашанартай.

Манай ороной урда зүгтэ немец- ко-фашистка булштаргашдай урдаа эсэргүүцэе айкалтар ха- туу шөрүн тулааанууд боложо байна. Хойто Кавказ ба Волгын түсөө, нефть ба талха тарианай түсөө, манай город ба тосхонуй- дай түсөө тэмэжэ боложо байна гэшээ. Үзэгтэ фашистка хүрэг дээршлэд болбо манай баян Урашные хоолхоо хууахадаа Док ба Кубаниннай тал гүб- нуудаар таряага шэнэ элшье бө- дөрлөхтэй. Дайсан болбо талха тар- яагаар айкалтар баян районуй- дэмжэй дөмбжэ гөшжэ байна гэшээ. Дайсан болбо тимэ баян районүүдэмжэй булштаран зөр- лөдө жиниие зог турааха нэр- бүлэжэ халгааха гэжэ бодожло- лон байна.

Энэнь замандаашье бүтэхтэй! Килотграммшье ургасал хуряага ба хадагалын түсөө билонэр ар- бан дахар өршөйтөгөөр тэмсэгэ- бэй. Нэмжэ олодон килограммшье продукцинай дайсаниие сохион ябадаг мүн гэжэ ойлгобди.

Архангельска областин Карго- лодьско районий Бировэй нэрм- жэтэ артиллийн колхознигүд бол- бол харьяа ба жэмсые элбэг эхэр стгуулаа гэжэ областни- гоо бүхэ колхознигүудта хандуу- лан байна. Тимгээ зуура Улам Арми ба оборонно предпригүнудай хүдэлмэршлэе хангалын тулаа 50 килограмм хатаабан харьяа, 750 килограмм жэмсэ түгээ үг- элбид гэжэ бөө уалгалын бай- на. Энэнь гайхамшгата байн на- тротекска үгүлэг байна гэшээ.

Энэниие хяа-хандатуй дагамаар! Овощь ба картаабхыа мүнөө жэ- лэй баян ургасал фронт ба хүн зо- лонхоо хэрэгтэй сүм хангажа шаддаг.

Һүүлэй часта

Баруун ба Калининска фронтнуудтахи манай сэрэгүүд добтолгодо орожо дайсанай обороные сүмэ татаба

Немецкэ сэрэгүүд 40—50 километр гэдэргээ хаягдаба. Манай сэрэгүүдэй трофей.

15 хоног урда тээ Баруун ба Калининска фронтнуудай сэрэгүүд хүсэниигөө зарим хубар Ривескэ ба Гжатско-Вяземскэ зүгүүдтэ добтолгодо орошон байгаа.

Тус добтолгын түрүүшын үдэрүүдтэ манай сэрэгүүдэй сохилтоор дайсанай оборон 115 кило- метр ута фронт дээрэ сүмэ сохижо. Добтолгодо элгэрүүлэн, дайсанда таларалтайгү сохилтоонуудые хэмэ манай сэрэгүүд 161, 342, 292, 129, 6, 256- дахи германска ябан сэрэгтэй дивизионуудые, 14 ба 36-дахи мотоциклине ба 2-дохы танкова дизи- зим, 328, 183 ба 78-дахи ябан сэрэгтэй дивизи- нуудые нилээдгүй өхэ диндэлгээ оруулан бай- на. Дээрэ заагдан зүгүүдтэ немецкэ сэрэгүүдэй фронт 40—50 километр гэдэргээ хаягдаба.

Августын 20 хүртэ манай сэрэгүүд 610 хуу- рин газарнуудые, тэрэ гоо соо Зубцов, Кармано- во, Погорелое-Городище городуудые сүлөөлө.

Манай сэрэгүүд эдэ абуулануудта, хүсэд бэшэ мэдээгээр, 250 танк, 757 өхэ буу, 667 миномет, 1615 пулемет, танк буулаха 929 буу ба автомат, 11.100 винтовка, 17.090 минз, 2.311.750 буугай, 11.000 снаряд, 32.473 снаряд, 65 раци, 2.020 автомаши- на, 952 мотоцикл, 1.969 велосипед, 52 транпорт.

37 кухни, 340 повозко, номо харэгсэл, хубсаан ба бусад зөөртэй 75 снад трофей болгон аба- нан байна.

Тэрэнигээ гадна газарай сэрэгүүд ба авиациар: 324 танк, 343 өхэ буу, 140 миномет, 348 пуле- мет, 2.040 автомашина, 690 повозко үгы хэгдээ. Агаарай байлдаануудта ба зениттэ артиллерээр 252 самолет унагаадана, аэродромууд дээрэнь 290 самолет үгы хэгдэн ба гэмтээгдэн байха юм.

Алагдан немецкэ солдат ба офицерүүдэй тоонь 45.000 хүн болно.

Фашистско-немецкэ дивизиүүдэй амиды хүс- энэ бууруулан тамалжа, тэжэни дайшалгы техни- кын өхэнхи хубиие үгы хэмэ ба буулан абама манай сэрэгүүд хатуу шанга байлдаануудые абуу- лан үргэлжлээр. Мүнөө РЖКВ городой захар байлдаанууд боложо байна.

Эдэ байлдаануудта генералууд ЛЕЛЮШЕНКО, ФЕДЮНИНСКИЙ, ХОЗИН, ПОЛЕНОВ, РЕЙТЕР, ШВЕЦОВ гэгшэи сэрэгүүд ошо илгарба.

Немецкэ фронтые сүмэ сохио ябалаае ар- мийн генерал ЖУКОВ ба генерал-полковник ИО- НЕВ гэгшэ элгэхээ.

СОВИНФОРМБЮРО.

СОВЕТСКЭ ИНФОРМБЮРОНОО

Августын 25-ай үдэшин мэдээсэл

Августын 25-ай туршда манай сэрэгүүд Клетскийгай оршондо, Сталинградска баруун-хойгуур, Котельничковска өршөндө ба Красноархара уруур дайсаанда эсэргүүтэ байлдаануудые хэб.

Фронтын бусад участогууд дээрэ шулаа хубилгалтанууд боло- луй.

Манай корабльнууд Хара дадай соо 5.000 тоноо уба түрхэ хэм- жээтэй немецкэ транспортные шэн- гээгээ.

Августын 24-дэ манай авиациин частьнууд фронтые элбэг участо- гууд дээрэ 10 немецкэ танк, сэр- гэг ба ашаа тэвэн 50 автомаши- на, номо харэгсэлтэй 30 морн төртгэ, горючигтай 55 авиоцестерне үгү хэвэн гү, али гэмтэвэн, по- жавой ба зениттэ артиллерийн 10 батарейн буулагые дарьган, номо харэгсэлтэй 4 снад төвөнхэн, дайсанай нэгэ батальон шахуу ябан сэрэгые тараан сохион ба варьмьсень үгы хэвэн байна.

Клетскийгай оршондо манай частьнууд өдбихтэ байлдаануудые хэб.

Сталинградска баруун-хойгуур манай сэрэгүүд Дон мүнөөнэй өршө эрбээ гаталан дарьган дайсанай томо танкова ба ябан сэрэгтэй хүсэнигүдтэ эсэргүүтэ хатуу шанга байлдаануудые хэбэ байна. Тус участог дээрэхи оршон байдал шадгалын. Манай боецүүдтэ немецкэ атакануудые амг бөө хай-

лаад урагшаа дабшаха гэжэ нэгэ. Манай сэрэгүүд таларалтайгү контраатаканыудые хэмэ дайсанай добтолгые шаатуулан барина. Зүб- хэн нэгэ түмэр харгын ставциин хажууда болошон байдаанда немецкэ сэрэгүүд 8 танк 900 шахуу солдат ба офицерэе гэвэн байгаа.

Прохладный оршондо советскэ сэрэгүүд гитлеровецүүдэй хэдэн атакые тогтоон баржа. Манай сэрэгүүдэй тэдэ хулар немецкэ самолетуудай хаян автоматиг- үуднаа бүрднөөн десант үгы хэгдэн байна.

Баруун-Хойто фронт дээрэ ба- га зэргын байлдаанууд болоно. Манай подразделение нэгэ флуур газарые эвэлэ. Артиллерийскэ бөлөхлэ хэвэнэнтэ флуурер дай- сан болбо алданан позициянуудаа бусаан абаха гэжэ хоёр батальон шахуу ябан сэрэгүүдтэй түсөө контраатака хэб. Гитлеровецүүдэй контраатака гэдэргээ сохилошон байгаа. Ондоо участок дээрэ манай нэгэ часть элбихтэ дайшалгы абуулануудые хэмэ, дайсаниие түрөө, өвөлөнгөө позицияе хай- жаруулаа.

Ленинградска областин парти- зануудай хэдэн нэгэдмэл отря- дууд немецүүдэй томо карательна эсэргүүцэлтэ эсэргүүтэ байлдаануудые хэбэ. Һүүлэй үдэрүүдтэ партизанууд 1000 шахуу немецкэ- фашистка эзэмшлэе алабан ба шархатууланба гадна дай- санай 9 танк жажсаалха гаргаа.

АВГУСТЫН 27 ТАРЯАХУРЯАЛГЫН ФРОНТНОО

Манай спикор ба селькорнууднаа телефоноор абаба.

ТҮНХЭН. Таряахуряалгын бусалма хүдэлмэри колхозуудай поли дээрэ улам хүсэтэйгөөр дэлгэржэ байна. Түнхэнэй сельсоветд „Памят Кирова“ ба „Заря“ колхозуудад ороотоо культурануудые түүбэрлэн хуряаха абадал амжалатайгаар ябана.

Ойрын 1—2 хоногтоо гол түгээ айагай бүхэ колхозууд таряахуряалгада жэгдэрэн орохо байна. Түнхэнэй ба Хэрэнэй МТС-үүдэе комбайнууд колхозуудынгаа поли дээрэ гаранхай.

МУХАРШЭБЭР. Гашейн МТС-эй 4 комбайн колхозуудынгаа халуурна тариалан дээрэ гараба. Эдэнэй хоерын Шаралдай сельсоветд Кагановичын нэрэмжэтэ / колхоздо хүдэлмэрлэхэ зуураа, түрүүшын хахад үдэрэй турша соо 14 га таряа хуряаба. Нүгөөдэ хоерын Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоздо мүн тинэ саг соо 12 га хуряан бай- на.

Гадна Подлатинска сельсоветд „Авангард“ колхоз хуряалгадаа жэгдэрэн оробо. Эндэ 12 гар хажуур ба жат- каар хуряаха зуураа сохилгодо ороод байна.

Августын 26-ай үгөөнэй мэдээсэл

Августын 26-ай туршда турша манай сэрэгүүд Клетскийгай оршондо, Сталинградска баруун-хойгуур, Котельничковска өршөндө ба Красноархара уруур дайсаанда эсэргүүтэ байлдаануудые хэб. Фронтын бусад участогууд дээрэ ямаршье хубилгалтанууд боло- луй.

Сталинградска баруун-хойгуур манай сэрэгүүд дайсанай танк- нууд ба ябан сэрэгүүдтэ эсэргүүтэ хатуу шанга байлдаануудые хэб. Н-скэ часть дайсанай хэдэн хатуу шанга атакые тогтоон баржа, 6 немецкэ танк ба 150 гаран гит- леровецые үгы хэб. Ондоо нэгэ участок дээрэ манай ябан сэр- гэгүүд артиллерийстүүдээр дэмжэ дайсанай атакануудые хатуу шангаар гэдэргээ сохио. Тус байлдаанда гитлеровецүүд 400 шахуу солдат ба офицерэе гэгээ. Н-скэ союзнигийн артиллерий- стүүд амжалатайгаар абуулаа хэб. Үдэрэй турша соо тэдээр 17 немецкэ танк үгы хэб, доб- толго хөхөр бөлөхтэ байн байсанай бүлэглэлые тараан со- хилон байна.

Воронезхобо хойгуур Дон мүн- рөөнэй сэрэгүүдтэ немецүүд танк- нуудаар дэмжэжэ манай пози- цияе атаковлаа. Дайсанай атака гэдэргээ сохигодо гитлеровецүүд 150 солдат ба офицерэе алуул- жа ба шархатуула гэжэ.

Манай авиаци дайсанай түмэр харгын составые хэб бутэ сохи- жо но хэрэгсэлтэй 2 снад тө- вөнхэн, уба гатаа харые ша- дарган байгаа.

Нүхэр Х. гэгшын командалат Гомельскэ партизануудай отряд сэрэг ба номо хэрэгсэл тэвэн дайсанай эшелоние хаян уза- гаага. Немецкэ солдат ба офи- церүүдые буулгаха ябанд 13 вагоноба нэгэ паровоз үгы хэгдээ.

„Буулан алахааа айлгажа билээрые байлдаанда оруулаар намаалаг юм. Бидээрые жагсаа- жа байгаад батальоний командир болбо: „Нэгшье алхам гэдэргээ сүхариан хүниие арадатнай яба- нан унтер-офицерүүд буудан алаха байха гэжэ уришалад на- вуулаа“ гэжэ мэдүүлэ бөлэй. Налан байлдаануудта манай рото сооноо бүхэ солдатуудынэй 3-ай хоёр хуби алагдан байгаа ван. Бусад ротонууд мүн хүнэ гээтэнүүдтэ оро. Батальоний- дай командир хүнөөр шархат- ван юм. Орондой ондоо хүн то- моголдон аад, хэдэн үдэр түг- рөөд байхада баа аагланан байгаа бөлэй.— гэжэ 376-дахы немецкэ ябан сэрэгтэй дивизиин 672-дохы полкын 6-дахы ротодоо ялан алабан солдат Вальтер Летгач гэгшэ хөөрнө.

Котельничковска өршөн-хойгуур манай минометчууд дайсанай танкчуудай ба автомашиныин хо- лондуудта буудалтаа добтолго хэбэ. Нэгэ немецкэ танк гэмтээ- гдэж, 16 автомашина үгы хэгдэ- ба. Манай нэгэ морто сэрэгтэй часть немецүүдэй эвэлэн флуурин газарта хүннөө сүмэрэн ороо. Айкалтар шанга тулааа хэмэ 100 гаран гитлеровецые хуян алаба.

Красноархара уруур манай сэр- гүүд хамгаалгы байлдаануудые хэбэ. Нэгэ участок дээрэ манай позицияе атаковлан немецкэ танкчууд ба автомашиныин колон- но мивдэ дайрагдаа. Мичээ дай- рагдан дээршлэн сэрэгүүдые тээ- жа ябанд 13 автомашина ба 3 танк тэвэ буулан байна. Тэрэнигээ Ивановиче, Григоренко Петрые ба бусад ажаан амгалан шуужа байн советскэ гражданчуудые алабан байна.

Немецко-фашистска тара золи- гуд Орловско областин Селенги тохойн хэдэн олон хүнүүдые зо- бошон ба буудан алабан байна. Энэ гитлеровскэ алуурд 75 ва- натай үгбэн Лукашов Федор Ивановиче, Астахов Афанасий Ивановиче, Григоренко Петрые ба бусад ажаан амгалан шуужа байн советскэ гражданчуудые алабан байна.

Бохум городой оршондох (Гер- мани) химическэ заводууд дээрэ июльдэ 4 төхөөрүг ба 18 авари болго. Энэ дээршье тус заводтэй бүтээн гаргаа юмнууд 30 про- центишье үгүгү хорошон байна. Гит- леровецүүд гадаадын хүдэлмэри- шөнэй дунда олон тоото эрстнууды хэбэ.

ХҮНДЭТЭ АЙЛШАДТА АМАР МЭНДЭ!

УГТАЛГАН

Августын 26-ай үдэшлэн Улам- Удын вокзал дээрэ хүн зон олоороо гар бурээ гог найхан баглаа сэгсэгүүдые барин өвдэ нөөргөө гэхэлжэ, өхэ хүлэгэн явтаат байдаг.

Удануй түргэн повоз шуура та- тан ербээ. Поездын зогсохотой хамта Монгол Ардай Республикын гүрэнэй циркые эрхилэгшэ нүхэр Лубсан-Дор- жи ба намай үүрэй дарга Радна-Ба- зар түрүүтэй уран найханай жара шахуу хүдэлмэрлэгшэд бууба.

Вокзал дээрэ хүлэгэе байн Бурят-Монголой искусство ба литерату- рын түлөөлэгшэд тэдээнине айлан ян- заар хүлээн тодон, хужжмөөр утаба. Сэнхир сэгээн агаарар гог най- хан баглаа сэгсэгүүд хийдэн ошожо,

хүндэлэй тэмдэг болон эрхим ай- лшадай энгэр захынь шэмэглэн байба.

Бурят-Монголой искусство ба литературын хүдэлмэрлэгшэдэй зүг- нөө СССР-эй арадай артист Г. Ц. Цыденжапов угтамжын баярай үгэ хэлэбэ. Тэрэнэй удаа Монголой цир- кын коллективэй намай үүрэй дарга нүхэр Радна-Базар амаршалын үгэ хэлэхэдээ, манай дундаху барисаа улам бури бата бэхи болохы ехэдэ хүсэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ. БМАССР-эй искусство ба литературын хүдэлмэрлэгшэд Улам-Удын вок- зал дээрэ Монгол Ард Республикын уран хайханай түлөөлөгшэдые угтан мандалжэ байна.

К. ВДОВИНАГАЙ ФОТО.

Монсогоршые таряа бүгээ!

Гээлтээ эбархан колос бүхэн Гитлерэй толгойдо номон болохол.

Муухай даясание илаха хүсэлтэй наа Монсогоршые орооно үлөөнгүй хурял

КОМБАЙНУУД ПОЛИ ДЭЭРЭ ГАРАБА

МУХАРШЭБЭР. «Хүнээлэй тэмдэг» оренто Хонхолойн МТС-эй комбайнернууд Харашэбэрэй колхозуудай поли дээрэ комбайнаар хуряаха гараба.

рилгада 3 комбайн хүдэлмэрилжэ. «Победитель» колхоздо мүнөө дээрэ 2 комбайн хүдэлмэрилжэ байна. Ойрын хоёр гурбан хоногтоо тариахуряалгада үшөө 4 комбайн гарахаар байна.

Хурялгаяа шанартайгаар үнгэргэхэ

БАРГАЖАН. Тус аймагай колхозууд сэрэгэй ургасын хурялгада жэлдэрэн орожо байна. Нагавончын нэрэмжэтэ колхозой нүхэр Эрдынеевой бригада тариахуряалгада тусгаар байнаар хүдэлмэрилжэ. Илгэтын машинист нүд—А. Эрдынеева ба З. Булан гэшилд тусбэй ёшоор 5 га халахын оролдо 6,5 хадалга байна.

тухай тэдэнэр хүсэд ойлгоогүй. Эндэ тариахуряалга тон аялар ябана. Таряалган дээрэн мийдэ 60 хүшүүд ба 3 жатка хүдэлмэрилжэ, оройдоо 74 га тариа хуряаба. Халаха ба боолто боодохо ярым колхознигуудын түрэгингөө өормые заримдаа дүргэлэгүй шарнууд бия. Гадна, нэгшье жатнаада зерноуловитель хэргүй. Тариахуряалгын түрүшын үдэртэ үзэлгөн лутуунуудые ибуудтань зааха хэмжээ-абуугуудые колхозой түрүлэгшэ нүхэр Пылипов энэ габээр абаха ёботой.

Сэрэгэй ургаса

Нюдэ алдама Урган сэжэтэй, Убсүү тулама Ундэр бэстэй Сэрэгэй үеын Шэнэ ургаса Шэмэжэбэл.

Колхозник хүхэр, Хамаг хүсээтэй, Хурялга дээрэ Хуу хандуул—Эхэ ороннай Шэнэ ургаса.

Халюун торгон Хансы колос, Тобир тарган Тарьян-жамас—Сэрэгэй үеын Шэнэ ургаса Эдэсэбэл.

Гансы колос, Нэгшье орооно Газар дээрэ Улөөнгүйгөөр Сэбэр гараар Шэнэ ургаса

Радио НИКОЛАЙ

УДЭР БУРИ ҮРГЭДЭНЭ

ПЕТРОПАВЛОВКА. (Манай тусхай корреспонденттээ телефоноор абтаа). Додо-Торын сельсоветэй «Авангард» колхоз болбо аймаг соогоо үбхэхуряалгы түүрүлэн дүргэлэгшэдэй нэгэн болоо. Эзэ колхоз таряага түүрбэрлэв талага эхилэнхэй. Августын 24-дэ 1 жаткаар 3 гектар хара тариа халаба. Гадна 6 гектар ячмень хурялгада төрөн мүнөө солигдожо байна. Тус артегийн нэгэ хэдэн колхознигууд ярицаа гараар халажа байха юм. Эндэ «МК—1100» гэжэ тракторна модотилга тохтогложо байна. Таряасолхлын эхилэмжээр колхозой тракторна бригада 10 мөрөөр түрэнхэй складта орошо зөөөөр бээлэлэнхэй.

Сагаан-Убанай МТС-тэ харьяатай колхозууднаа эгзэн түрүлэгшэ тариахуряалгада Фрунзын нэрэмжэтэ колхоз оройон юм. Энэ колхоз августын 16-да түүрбэрлэв талага эхилэнхэй байгаа. Мүнөө энэ колхозой 20 тун шөнөнцөө гараар халажа байнал.

ОВОЦЬ ТУШААНА

ХОРИ. (Телефоноор абтаа). Энэ жэлдэ Ашагтын сельсоветэй «Эн Интернационал» артегийн (түрүлэгшэнь нүхэр Цыбикжапов) таряанай ургаса дунда эргэе байна. Энэ артель тариахуряалгада августын 25-да эхилэн ороод, тэрэ үдэртэ 4 гектар халаба. Энэ тариахуряалгын үдэлмэрилд 17 хүн хүдэлмэрилжэ.

Зерноуловитель гэшэ юу үгэхэб?

Хадан таряа жатканаа хаюула үедэ ороолон улааншай латтай. Гээдэнх колосые түгээ абаха болоо, харин улааншай ороолон абаха түгээнь тон бэрхэтэй. Тиймш тула машина бүхэндэ зерноуловитель модохо зайлашуулга. Энэ данше наа простой модооло байбыхе гектар бүхэндэ 18—20 килограмм ороолон гээдэнхэйнь абаржа абадаг байха юм.

Манай республикын томоо колхозуудай нэгэн болоо Бичурын аймагай Моло-Куналейск сельсоветэй Ворошиловэй нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ 4.000 га шахуу тариа хуряаха абаха байна. Зүүгөөр энэ колхозой хуряалгын бүхэ машинануудта зерноуловитель модохогүй наа 40—80 тонно таряагаа гээжэ жэсэтэй болоо. Машина бүхэндэ зерноуловитель байха ёботой.

Германска металлурги бэрхшээлдэ орожо байнхай

СТОПГОЛЬМ, августын 24. (ТАСС). Гитлеровскэ гэзетнүд халаа хүдэлмэрилн хүсэгэй ба түрүхэй эдэлэй дугалдажа эхилэнхэй дээрэ германска металлурги гичежа ажайлалд бэрхшээлдэ орожо байна гэжэ тэмдэглэжэ эхилээ. Пурска областыдо шулуу түрэнхэй нилээдгүй элбэг аад, түмэрэй руда хэбэр дугалдажа гэжэ «Франкфуртер Цейтунг» гэжэ бэшэнэ. Мүн энэ гэзетын бэрхшээлнэй ёшоор, блокжын бржожо байнхай дээрэбэ энэ районий заводууд болбо ехэ муу шавартай рудаа хэрэглэжэ хүдэлмэрилжэ болошон байна. Дөөдэ Силези ба эзэмдэгшэнь шешкэ, польско районуудта түмэрэй руда мүн түрэнхэй хэбэр дугалдажа. Тэрэ гэзетэ болбо мэрэгжэлтэй хүдэлмэрилжэ саботаж хэжэ гэжэ голдолтойгоор бэшэнэ. «Найбарнигүи» хүдэлмэрилжэ ба мастернуудые ажаллаань хорхой хэрэгтэй, гээдэнэр ажалай бүтээсые дэмшлүүдэхэ хэрэгтэ толхор татахааа бэшэ юмжэ хэсэгтэй.—Тэбэн эрлэгтэй тэрэ гэзетэ тэбшад байха юм.

«Пурска металлургическа ажайлалд бэржэ 1941 ондо ай-хабтар хэбэр ядалдан байгаа. Тээд, энэнь бүри ехэ бэрхшээлэй эхилэнхэй байгаа юм байна. Ойрыг хэдэн нара соо туйлай ехэ бэрхшээлүүдэ дабаха гэгэн зорилгонууд урманий байта гэшэ».— гэжэ «Кельнше Цейтунг» гэзетэ бэшэнэ.

Бельгийскэ патриодуудай тэмсэл

ЖВЕНЕВА, августын 24. (ТАСС). Бүгдэй үедэ Бельгийн ажайлалд бэржэн хэбэр ажалын хэдэн олон районуудта Германиядэ эсэргүүтэ саботаж хэбэр ядалга үзэгшэ. Антверпен горотто эсэргүүтэ шөхөд байрлалан энэ байнхай соо ажалан болбо хаяжаринан байгаа. Мүн энэ горотто байгаа эсэргүүтэ шөхөд гэмтэхэ гэгэн ядалга үзэгшээн байта.

Англо-германска агаарай дайн

ЛОНДОН, августын 24. (ТАСС). Английска авиациин министрствын коммюнике соо хэлэгшэбэй ёшоор, августын 23-ай үтр хяраанаар Английн урда өрбө шадархи хуурин газарнуудай нэгэн дээрэ дайсанай самолетууд үзэгшээн байгаа.

АМЕРИКАНСКА ТОРПЕДНЭ КАТЕРНУУД ДУНДАДА ДАЛАЙ ДЭЭРЭ БУУЛГАНУУДЫН ХЭНЭ

НЬЮ-ЙОРК, августын 23. (ТАСС). Юнайтед Пресс агентствын дамжуулганай ёшоор, Дундда далайн өүтн хубида американска жэ бөмбөнуудые хаяад, бага зэргын материална гэмтэл ушааруулан байна. Алуудан хүртэ тгы. Уарын дайсанай тэдэ самолёт дахин үзэгшэжэ, мүн энэ өрбө шадархай буури газарнуудай нэгэндэ бийлэхэ гэмтэл ушааруулан байна.

ЛИТЕРАТУРА ба ИСКУССТВО

Залуу композиторай тоосоото вечер. Хаяхан Наука, искусство ба литературыны хүдэлмэрилэгшэд Улан-Удын Байманда (ДНИЛ) залуу композитор Дандар Аюшеевай зохиолонь наадлан болоо. Нүхэр Аюшеев болбол Свердловско консерватори дүүргэд эрлэн оюун бэлгэ түгэлдэр залуу бурят композитор юм.

ДРАМАТУРГИУУДАЙ ШЭНЭ ЗОХЕОЛНУУД. СССР-эй аралай артист оренто драматург П. Ц. Пыльнов хаяхан бурядай түрүшын революционер Ганжуудой тэмдэг ба ажалбайл тухай шэнэ пьесэ баяжа дүүргэжэ. Гадна драматург болбо энэ жэлдэ «Ная Навар» гэжэ оперын либретто башэнан юм.

Нэгэ колос яахадаа үнэтэйб?

1 квадратна метр таряанай газар дээрэ үлээнх 2—3 колос болбо гектар газарта нуунаа доошо бэшэ тарьян болоно. Мухаршэбэрэй аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоз 2.500 га таряатай юм. Хэрбэ энэ таряалангай к. метр бүхэндэ 2—3 колос эзэгэ наа 2.500 нуд эрчим сортын ороолон газарта хайлантай тэмтэй болоно.

С АХАРНА СВЕКЛО ХУРЯАЛГА

АХАРНА СВЕКЛО ХУРЯАЛГА районуудай диялгыншын номещо-фашистска бүлм-таргашадта сэг угурада эзэлгөдшэбэн дээрэбэ сахара свеклыне тон үргэн хэмжээтэйгээр, эхээр тариха ябадала бурха голын харюусалгатай зорилго Сибирин ба Зүүн өгтэй районнуудтай колхозуудай урла гаража ерөнх байна.

Манай республикын колхозууд болбо энэ шэнэ гаршан зорилгы гүйсэлхэнгөө энэ жэлдэ анха түрүүлжэ нилээдгүй өгэ ташмай дээрэ сахарна свекло тарьян байгаа юм. Үлэргэшэ 1941 ондо зарим колхозууд сахарна свекло тарьяд үзөнхэй байна. Энэ дүй дүршэл дээрэ нэгэн мэдэхэлэ, айхабтар шухаал култура болохо сахарна свекло гэжэ манай Бурят-Монголой эртэ байдалда явала эдэсэжэ, боложо шадха байба.

Мүнөө колхозно тарьялантууд дээрэ сахарна свеклын айхабтар баян ургаса эдэсэжэ байнхай. Сахарна свеклынгоо энэ баян ургасын хуряага абаха хаа сагын хэдэн саана бэшэ болоо. Сахарны свеклыне хуряалга болбо колхозуудай хүдэлмэрилэгшэд туйлай өгэ харюусалгы даалгана. Колхозой хүдэлмэрилэгшэд болбо сахарна свеклынгоо баян ургасын гээлэгшээр сэг болээр соонь харяажа абахын тулада эргэбэнх бээлэхэхэ ёботой байна. Нэгэ хоншоо үдэргөө хуряалгыншын хой-шошуулжа, баатуулжа болоогүй. Ушарын, манай республикын сагай удари болбо свекло хуряалгы баатуулжа огто болоогүй гэжэ мэдүлдэг. Намарай лоруу гэжэ сахарна свеклын шагнары муудхадаг юм. Ушар нимэ байнхай дээрэбэ свеклын түрүшын хадан соо сахарна свеклынгоо ургасын сүм шахуу харяажа абахаар мүнөөнөө эхилдэг хамаг бүхэ хүдэлмэрилэгшын шууд тигр-ноор дүүргэхэ хэмтэй.

Иигэжэ хүдэлмэрилжэ болохогүй!

Гээлтэ ехэтэй байна

—Командованин притязггүйгөөр нэгшье алхам суархалуй!— гэжэ эдэ үлэргэшэ түрэгшэдтэ эхэ оромнай Улан Аржин алдартэ бөөсүлдэ захирга.

—Ургасаа нэгшье колос элгэшэ оройон хүртэр хуряажа абаха!— гэжэ эдэ үлэргэшэ үлэргүүдтэ эхэ оромнай тыдэ хүдэлмэрилжэ байгаа колхознигуудта захирна.

Эхэ оройонгоо эдэ нангин захиралгы ехэ орооно дамтаалгын дайн ба тылгэшэ түгэ хэзэнгүйгөөр дүүргэхэ ёботойбил. Мүнөө манай республика дотор таряахуряалгын халуун түгэ эхилээд байна. Энэ тон харюусалгата хүдэлмэрилэгшэ бөгөнхон болээр соо үлэргэжэ зорилгын хажуугаар, таряанай гээлэгшэ тэмсэ—сэрэгтэй

үедэ таряахуряалгы түргэжэ ябадалай нэгэн шухала асуудал болоно. Сэбэрээр халаха, колос суглуулга, жаткануудтаа зерноуловитель бин болгохо—эдэ болбо таряанай гээлэгшэ тэмсэхэ гол зэбсэг мүн гэшэ.

Эдэ бүхэ шухала хэмжээ-абуугууд колхоз бүхэндэ үшөө хүдэлмэрилжэ хуряажа хэмжээтэй. Энэнь тухай манай редакцида орожо байнхай селькорнуудай бэшлэгүд гэршэлжэ түгэнэ. Мухаршэбэрэй аймагай Подполитиско сельсоветэй Калынинэй нэрэмжэтэ колхоз хэрэглэн га хара тариа гараар халабан аад, харин жаткана түрчиг тасруулхалада хара тариа бэшэ, харин шөнөнцэ сабшажа үзэгшэ байна. Тааруулдаггүй жаткань тэ-

рлэе бузагайтуулжа гээлгэд өмчө гаршоба. Тээд болгошодын тоого хайша хэрэгээр тармаа, жаткануудтань зерноуловитель хэргэжүй. Харашэбэрэй «Путь Октября» колхоздо квадратна метр бүхэндэ 8—10 колос гээлгэнэ, тиймэ. хэдэн га бүхэндэ 80 кг тарьян гээлгэхэ ушартай болоно.

Специалистын вүбшэл

САХАРНА СВЕКЛО ХУРЯАЛГА

нахануудын отолжо арилгана хэрэгтэй. Нахануудын арилгана даа 7—8 миллиметр ваагуур отолдот ёботой юм. Иигэжэ сэбэрлэвэйгээр үлэргөөр пабиануудын отолжо абаха хэрэгтэй.

Набануудын отолжо абахадаа сахарна свеклын мянх бөөдэ хүргэжэ огто болохогүй. Ушарын, хэрбэ набшатайн дамба мянх бөөнөө отолгожо хаяха болбо саа сахарна свеклынгоо бүхэ ургасаа 5—6 процентинь гээжэ ёботой болонот.

Свекло тариаг районуудта набшануудын бадалга тон бээлэнх арга хэрэгжэжэ, набшануудайн түгээсүүдые (гээжэ ваагуур отолдот байгаа юм. Энэ аргын мүн лэ хэрэгжэжэ болоно. Зүүгөөр, энэ аргы хэрэгжэжэ набшануудын бадалгаа наа гүн улаан сар соо сахарна свеклыне хадгалжа болоогүй байха юм.

Сахарна свеклын наша ба нахануудын шорой шохойнонь фийтар арилгад бабал өбөөлжэ ябаха хэрэгтэй. Ушарын, энэ-нигэнь тэрэ хэбээрнхү, али силос болгожо малда эюуулхэлэ мүн лэ тэжээлтэй байдаг юм.

Сахарна свеклын корнелюдые сэбэрлэвэйгээр үлэргөөр 5—6 центнерэй жэмээтэй бүхэл болгон ороолго хэрэгтэй. Сахарна свеклыне ороолтодо набшануудын газар тээшэн харуулжа абагдаг юм.

Сахарна свеклыне сэбэрлэг тухай зэбсэг байдаг юм. Хэрбэ нимэ тусхай зэбсэгэй олгоогүй наань гараараар сэбэрлэхэ хэрэгтэй. Тийхэндэ нон түрчигшын үелэ хутагынгаа түгээг тазарын хюбажа шорой шохойн арилгана, үлэргэринь хажуу тээшэ ургаан

Специалистын вүбшэл

САХАРНА СВЕКЛО ХУРЯАЛГА

талмай уришалан известно аджа. жа аруудаха хэрэгтэй. Нэгэ квадратна метр талмайда 200 грамм известно хэрэгжэдэг байха.

Гадна фийтар арилганад, гэмтэгүй корнелюдые кагат болгожо сомохо хэрэгтэй. Кагалдай улааншай 20—30 метр байдаг. Кагат соохи температура 1—2 градус байха ёботой. Кагат соо сомоотой байнхай сахарна свеклын корнелюуд шиг нойтобо гаргажа байдаг юм, тиймэ тула дасооты сахарын хорожо байха ушартай болоно. Кагат соо халашлан свеклыне хүйтөнэй болгон байлгана болоно. Хүйтөнэй эхилэмжээр хушалтын бадалга хүйтэндэ хүлгэжэ хүршээшэн са-дара свекло гэжэ сахара гээжэ хороохоо болонот юм. Хүлдэ-хөөжэ хүргэбэн сахара свеклыне гэжэжэ байхаар газарта байлгана огто болоогүй. Гээлгэхэ бурта-гага гэмтэжэ эхилдэг юм. Хүлдэ-хөөжэ сахара свеклыне заводуудта ба гар аргаар болбосоруудат.

Энэ жэлдэ манай республикада Бичурын аймагта сахарна свеклыне шадха сахарна завод байгуулгалахэ юм. Энэ гавсан завод болбо бүхэ республика соохи сахарна свеклын ургасын сахар болгон болбосоруулжа хүшэхүрхэгтэй. Тиймэ тула хуряажа абахан хажуу бүхэ ургасаа хуу болбосоруулжа сахар болгохын тулада Наркомтяжпромдай предприятия, нууд ба колхозууд өһөлгөө гар аргаар сахар абаха ябадалы тон үргэбөөр эмхлэхэ ёботой байна.

Сахарна свекло гэжэ малла эхэ фийн гэжэд юм. Тээд, мүнөө энэ дайнай эрлэ байдалда сахарна свеклынгоо бүхэ ургасын варзыне, амтатай сироп ба бусал оюу амтатай зүйланууд бин болгохын

У. ГАМЛИНСКАЯ—БМАССР-эй Наркомземэй агтсчом